

MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİ

Remzi Y. KINCAL *

Osman Yılmaz KARTAL **

Özet

XX. yüzyıldan itibaren bireylerin, zamanlarının büyük bir bölümünü etkisi altına alan medyayı doğru okuyup doğru yorumlamaları ve medyayı izleyen bireyler değil de, etkin katılımcılar haline gelmeleri önemli bir konu olmuştur. Bu çerçevede medya okuryazarlığı kavramı açıklanmış, uygulamaları ve eğitimi farklı boyutları ile irdelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Medya okuryazarlığı, eleştirel medya okuryazarlığı, medya eğitimi

Giriş

XX. yüzyıldan itibaren günlük zaman dilimlerinin önemli bir bölümünü medya ile etkileşim içinde geçiren bireyler, giderek artan bir yoğunlukta medya mesajları ile yüz yüze kalmaktadırlar. Güç elde etme ve ticari amacı olan medya, bireyleri yönlendirebilmek için çeşitli teknikler kullanmaktadır. Bu süreç içinde, bireylerin medyadan gelen mesajları algılayıp sorgusal bir yaklaşım içinde değerlendirebilmeleri ve eleştirel becerilere sahip, sosyal ve katılımcı bir birey olabilmeleri için medya okuryazarlığı kavramı öne çıkmaktadır.

Medya, bizi hem bireysel hem de sosyal olarak yansıtan değil, aynı zamanda bizi etkileyerek sosyalleştirme görevi üstlenen bir kitle iletişim aracıdır (Galician, 2004, 144). Bireyler, medyanın etkisinden kaçamazlar. Önemli olan, medyatik haberlerin, eğlencelerin ve reklamlardaki mesajların; kıyafet, araba, siyasi lider gibi çeşitli seçimlerimiz üzerindeki etkisinin farkına varamamamızdır. Bireyler medyadan izledikleri gibi davrandıkları, konuştukları ve giyindikleri zaman mutlu olmakta (Samuelson, 2003); ayrıca Boorstin (1987, akt: Galician, 2004, 144)'in dikkat çektiği gibi illüzyon ve görüntüleri, gerçek ve doğrulara tercih edebilmektedirler. Bu etkiler altında bireyler medya ile yoğun bir etkileşim içindedir. Insight Express tarafından 2004 yılında online olarak yapılan araştırma sonucuna göre bireylerin medya ile etkileşiminde en çok, sırasıyla internet (%40), televizyon (%39) ve gazete (%8) yer almaktadır (<http://www.frankwbaker.com/mediateuse.htm>).

* Prof. Dr.; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.

** Arş. Gör.; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.

Tablo 1. İnternet Kullanıcı İstatistikleri (31.12.2007)

Ülkeler	2007 Yılı Nüfusu (Tahmini)	İnternet Kullanıcı Sayısı	Nüfusa Oranı (%)	Artış (2000-2007)
Ukrayna	46.299.862	5.545.000	12.0 %	2,672.5 %
Hindistan	1.129.866.154	60.000.000	5.3 %	1,100.0 %
Çin	1.321.851.888	210.000.000	15.9 %	833.3 %
Türkiye	71.158.647	16.000.000	22.5 %	700.0 %
Fransa	63.718.187	34.851.835	54.7 %	310.0 %
İngiltere	60.776.238	40.362.842	66.4 %	162.1 %
İtalya	58.147.733	33.143.152	57.0 %	151.1 %
Avustralya	20.434.176	15.504.532	75.9 %	134.9 %
ABD	301.139. 947	212.088.545	71.4 %	125.6 %
Almanya	82.400.996	53.240.115	64.6 %	121.8 %
Japonya	127.433.494	87.540.000	68.7 %	85.9 %
Kanada	33.390.141	22.000.000	65.9 %	73.2 %

(<http://www.internetworldstats.com/stats4.htm>)

Farklı ülkelerdeki internet kullanımı ile ilgili verilere baktığımızda (Tablo 1) 2000-2007 yılları arasında internet kullanıcı sayısının hızlı bir şekilde arttığı gözlemlenmektedir. İnternet kullanımının yanısıra, bireyler zamanlarının önemli bir kısmını, Buckingham (2006, 42)'ın sihirli pencere olarak adlandırdığı televizyon karşısında geçirmektedirler. "Dijital Çocukluk: Bebekler ve Okulöncesi Yaş Aralığındaki Çocuklarda Elektronik Medya ve Teknoloji Kullanımı" isimli çalışmada 3 yaşından küçük çocukların beşte birinin yatak odalarında televizyon bulunduğu; 3-4 yaşlarındaki çocukların %43'ünün ise odalarında televizyon bulunduğu ve sağlıksız alışkanlıklar geliştirdikleri sonucuna ulaşıldığı belirtilmektedir (Vandewater, 2007, 1006-1015). Integrated Media Measurement Inc. (IMMI) tarafından 2007 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin, "çok fazla televizyon izlemeyin" diye uyardıkları çocuklarından daha fazla televizyon izledikleri belirtilmektedir. 45-54 yaş aralığındaki annelerin yılın 47,6 gününü, 35-44 yaş aralığındakiler ise 38,3 gününü televizyon karşısında geçirmektedirler. 45-54 yaş aralığındaki babaların 40,2 gününü, 35-44 yaş aralığındakiler ise 33,9 gününü televizyon izleyerek geçirmektedirler. Ebeveynlerin 13-17 yaş aralığındaki çocukları ise 33,4 gün televizyon izlemektedirler (<http://www.frankwbaker.com/mediause.htm>). Ayrıca, "Sonraki Bölüme Kısa Bir Bakış" isimli çalışmada 17 farklı ülkeden toplam 9000 tüketici ile yapılan görüşme sonuçlarına göre bireylerin %39'u internet üzerinden, %23'ü ise mobil araçlar aracılığı ile televizyon izlemektedirler (<http://www.nokia.com>).

Tablo 2. Gazete Baskı Sayıları

Ülke	Ülke Nufusu (31.12.2007)	Verilerine Ulaşılan Ulusal Gazete Sayısı	Gazetelerin Toplam Baskı Sayısı (2007)	Gazete İsmi	Baskı Sayısı	Veri Tarihi
Türkiye	71.158.647	38	5.085.776 (Haftalık)	Zaman Posta Hürriyet Sabah Milliyet	758.589 625.754 499.923 424.360 270.600	28.01- 03.02.2008 tarihleri arası haftalık ortalama gazete baskı sayılarıdır.
Japonya	127.433.494	22	49.523.077 (Günlük)	Yomiuri Shimbun The Asahi Shimbun Mainichi Shimbun Nihon Keizai Shimbun Sankei Shimbun	10.077.410 8.284.513 3.957.410 3.009.253 2.086.391	2007 yılı günlük ortalama gazete baskı sayılarıdır.
Hindistan	1.129.866.154	17	18.055.000 (Günlük)	Dainik Jagran Rajasthan Patrika	21.200.000 21.000.000	2006 yılı gün- lük ortalama gazete baskı sayılarıdır.
ABD	301.139.947	100	36.166.623 (Günlük)	USA Today The Wall Street Journal The New York Times	2.549.695 2.074.127 1.623.697	2006 yılı gün- lük ortalama gazete baskı sayılarıdır.
Kanada	33.390.141	50	29.393.496 (Haftalık)	Toronto Star The Globe and Mail	640.367 410.266	2006 yılı gün- lük ortalama gazete baskı sayılarıdır.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Newspaper_circulation ve <http://www.netgazete.com/ratingtiraj/tiraj.htm>)

Farklı ülkelerin gazete baskı sayılarının belirtildiği Tablo 2' deki sonuçlara göre gazetelerin okuyucu kitlesi önemli birer sayısal değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Medyanın sadece bireyler üzerinde değil, bireylerin eğitim sürecinde de önemli bir etkisi vardır. Çünkü öğrenciler, pek çok bilgiyi medyadan öğrenmektedirler. Bunun için öğrencilerin, medya yaşantılarını eleştirel olarak yorumlayıp değerlendirebilmelerini sağlayacak becerilere ihtiyaçları vardır. Bu nedenle, onların medyayı okuyup anlamaları için gerekli becerilerin kazandırılması (Hendrix, 1998, 9), medya okuryazarı olmalarının sağlanması yaklaşımı ön plana çıkmaktadır.

Medya Okuryazarlığı

Medya, bilgiyi ileten ve içeren bütün çevreleri kapsamaktadır (Andersen, 2002, 31). Medya, kitap, gazete, dergi, bilgisayar, televizyon, internet, video oyunları, müzik, film, CD-ROM, DVD, çağrı cihazları, cep telefonları, billboardlar olarak tanımlanabilir. Bilgiyi transfer eden basılı, elektronik ve dijital her şey bu tanıma dahil edilebilir (Levin vd, 2004, 6).

Okuryazarlık kavramı, çeşitli metin ve sanat yapılarını okuma, yorumlama, üretme bilgi ve becerisi ile bir kültür ve topluma tam anlamıyla katılabilme kapasitesi ve entelektüel becerilerini kazanmayı içerir (Kellner ve Share, 2005a, 369). Bu bilgi ve beceriler, bireyin kendi çatışmalarını, tartışmalarını, mücadelelerini yönlendirme ve bir sonuca bağlamasında etkin olmasını gerektirir (Kellner ve Share, 2005b, 1).

Medya okuryazarlığı, çeşitli formlardaki medyaya giriş (çeşitli kaynaklardaki bilgiye erişim), analiz (mesajların nasıl oluşturulduğunu keşfetme ve analiz etme), değerlendirme (medyadaki örtük ve açık mesajları etik, ahlaki ve demokratik ilkelere göre değerlendirme) ve yaratma (çeşitli medya materyalleri kullanarak kendi mesajını yaratma) yeteneğidir (Thoman ve Jolls, 2003, 21; Hoem, 2004, 3; Kellner ve Share, 2005b, 5; Ofcom Media Literacy Bulletin, 2006, 14). Medya okuryazarlığı XXI. yüzyılın eğitim yaklaşımıdır (Thoman ve Jolls, 2003, 21; Hoem, 2004, 3) ve alanı tüm medyayı kapsamaktadır. Televizyondaki reklamlardan, CD'deki müziğin sözüne, gazete yazısından bir tişörtün üzerindeki slogana kadar çeşitli biçimlerde yansıtılan medya mesajları karşısında bireylerin farkında ve uyanık olmalarını sağlamak medya okuryazarlığının amaçlarının başında gelmektedir (Pekman, 2005, 18). Medya okuryazarlığının ortak özellikleri ise şöyle sıralanmaktadır (Rogers, 2001; Kellner ve Share, 2005a, 374-377):

- a. Medya iletilerinin hepsi kurgulanmıştır.
- b. Medya iletileri belli kurallar çerçevesinde kendine özgü yaratıcı bir dil kullanmaktadır.
- c. Aynı ileti, farklı insanlar tarafından farklı algılanabilir.
- d. Medyada değerler ve bakış açıları örtüktür.
- e. Medya iletileri, iktidar ve ticari kazanç amacıyla oluşturulur.

Medya mesajlarının niteliğine yönelik bu özellikler, medya okuryazarlığı kavramını ön plana çıkarmaktadır.

Medya okuryazarlığı kavramı, 1970'li yıllardan 2000'li yıllara doğru farklılaşma göstermektedir. Thoman ve Jolls (2004)'a göre, 1970'li yıllarda medya okuryazarlığı çocuklara medyada reklamların nasıl işlediğini ve televizyon programlarının nasıl analiz edileceğini öğretme işi olarak görülmektedir. 1980 yılının medya okuryazarlığı eğitiminin öğrenci kazanımları şunlardır (Morrow, 1980, 50):

1. Televizyon programları izlerler ve programdaki hikayenin gerçek mi yoksa senaryo mu olup olmadığını belirleyebilirler.
2. Film sahnelerini ve sahne kesimlerini tanımlayabilirler; filmin kesilen sahnelerini ayırt edebilirler.
3. Video grafikleri, bilgisayar grafikleri gibi çeşitli türdeki animasyonları açıklayabilirler.
4. Sadece filmi özetleyerek değil, yönetmenin resimleri filme işlemesini, kesimleri, diyalogları, sesleri, fikirleri değerlendirerek filmi eleştirebilirler.
5. Programların senaryolarını değerlendirebilirler.

Günümüzde ise medya okuryazarlığı, demokratik toplumlar için gerekli olan, bireylerin kendini ifade ve sorgulama yeteneğini, toplumda medyanın rolünü anlamayı bireylere kazandırmayı amaçlamaktadır (Thoman ve Jolls, 2003, 21; Fedorov, 2003, 7-12). Dünyada bilginin, değerlerin, toplumsal rollerin, olumlu ve olumsuz davranışların öğretildiği eğitsel form olarak nitelendirilen medya kültürünün, bireylerin eğitimindeki yerinin farkında olunması önemlidir. Bu noktada, medyanın kendi değerlerini ve mesajlarını empoze ederek bireyleri nasıl eğittiğinin ve etkilediğinin farkına varılması için sorgusal bir yaklaşım olan “eleştirel medya okuryazarlığı” kavramı ön plana çıkmaktadır. Eleştirel medya okuryazarlığı, medya kodlarını ve kurallarını analiz etme, kalıplaşmış örnekleri, baskın değer ve ideolojileri sorgulama ve medya metinlerindeki mesaj ve anlamları yorumlama becerilerini geliştirmeyi gerektirir (Kellner ve Share, 2005a, 371-372). Bu süreçte, medya okuryazarlığı, bireyleri istenmeyen medya mesajlarından korumak değildir. Medyanın kültür içinde kökleşmiş hale geldiği günümüzde medya kültüründen kaçış olanaksız hale gelmektedir. Medya, artık kültürü etkileyememektedir. Çünkü kendisi başlı başına bir kültür olmuştur. Bu nedenle, medya okuryazarlığı öğrencilere, bütün medya formlarında yetenekli, eleştirel ve okuryazar olmaları konusunda yardım etme durumundadır. Karl (1974, 9)’ın belirttiği gibi medya okuryazarlığı bir gerekliliktir.

Medya ile etkileşimin bu kadar yoğun olduğu günümüzde medya okuryazarlığı önemlidir. Çünkü:

a. Medya, demokrasi sürecinde etkilidir. Demokrasiye küresel boyutta bakıldığında, medya ve medya okuryazarlığı kavramının küresel anlamda bir demokrasi anlayışı kazandırması işlevi belirlemektedir. Özellikle çocukların medyayı gördükleri şekilde taklit ettikleri bir yaş sürecinde, demokrasinin medya ile yaşantıya sunulması önemlidir (Ferguson, [http://www.mediaeducation.net/resourcepdfhemes/DemocracyIntro EN.pdf](http://www.mediaeducation.net/resourcepdfhemes/DemocracyIntro%20EN.pdf)). Medya okuryazarlığı, demokrasinin gerekliliklerinden olan *eleştirel düşünme ve kendini ifade edebilme* becerilerini öğretmektedir (Thoman ve Jolls, 2003, 9). Bunun yanında, iyi bir vatandaş olmaları için becerilerin geliştirilmesi ve sosyal yaşam içerisinde daha çok motive olmaları ve katılımcı olmalarının sağlanması amaçlanmaktadır (Kellner ve Share, 2005a, 372).

b. Medya ile etkileşim artmaktadır. Bilgi toplumunun amacı, teknolojiye uyum sağlamaktan çok toplumu geliştirmektir (Riley, 2003, 9). Video oyunlarının, televizyonun, pop müziğin, radyonun, gazetelerin, dergilerin, billboardların, internetin ve hatta T-shirtlerin üzerindeki baskıların bile dikkati çektiği günümüzde, bireyler, önceki neslin bir yıl boyunca etkileşim içinde oldukları medya mesajlarıyla bir günlük süreç içinde etkileşimde bulunmaktadır. Medya okuryazarlığı da insanların hayatları boyunca ihtiyaçları olan, görüntü ve mesajlar denizinde güvenli olarak yol almalarını sağlayacak becerileri öğretmektedir.

c. Algılar, inançlar ve tutumlara şekil vermede medya etkili olmaktadır. Medyanın bireylerin dünyasında anlama, yorumlama ve davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle medya eğitimi, medyaya olan bağımlılıktan kurtulmak için bireylere yardım edebilir.

d. *Sanal iletişim ve sanal bilginin önemi artmaktadır.* Okullarda basılı bilgi sistemi devam ederken günlük hayatta sanal görüntü ve sembollerin etkisi artmaktadır.

e. *Toplumda bilginin önemi ve yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği öne çıkmaktadır.* Bilgi işlem ve bilgi servisleri, ülkelerin üretimlerinin temelinde bulunmaktadırlar. Fakat bu küresel medya endüstrisinin büyümesi, bağımsız düşünceleri, farklı ve çeşitli görüşleri ortaya çıkarmaktadır. Medya eğitimi, öğretmen ve öğrencilere bilgilerin doğruluğunu ve kaynağını sorgulamaları ve alternatif fikirlerin nasıl bulunabileceği konusunda yardım edebilir (Thoman ve Jolls, 2003, 9).

Ayrıca medya okuryazarlığı, medya tarafından iletilen mesajları öğrencilerin anlamalarını; onların, eleştirel düşünen birey olmalarını, medya tarafından iletilen olumlu ve olumsuz mesajların farkına varmalarını ve mesajın iletilme sebebini anlamalarını sağlamakta (Scharrer, 2002, 354); öğrencilere medya hakkında tercihlerinde sorumlu olmaları için yetki vermektedir.

Medya Okuryazarlığı Eğitimi

Medya okuryazarlığı eğitimine tarihsel olarak bakıldığında, 1960'lı yılların sonları ile 1970'li yılların başlarında başladığı görülmektedir. Bu dönemde, lise ve kolejlerde film çalışmaları olarak eğitim verilmektedir (Sanchez, http://www.unm.edu/~abqteachmedia_cus01-04-09.htm). 1970'lerin sonlarında, medya eğitimi programlarındaki artış yerini, 1980'lerde gerilemeye bırakmaktadır. 1990'larda öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandırmak için medya okuryazarlığı programlarında, yeniden bir ilerleme sürecinin başladığı gözlemlenmektedir (Singer ve Singer, 1998, 165). Eğitim sistemlerinin, dünyayı tanıma ve hayalleri oluşturmada etkili olan medyaya karşı, çok kültürlü dünyamızda medya okuryazarlığı eğitimiyle tanışmaları bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Farklı ülkelerin eğitim programları incelendiğinde, medya eğitiminin ya farklı bir ders olarak ya da var olan bir ders kapsamında verildiği gözlemlenmektedir.

Eğitimsel çerçevede medya okuryazarlığı eğitimi çeşitli anlayışlara göre temellenmektedir. Geleneksel "korumacı" model, bireyleri medyanın olumsuz etkilerinden korumayı amaçlamaktadır. Medya okuryazarlığı hareketi (yetkilendirmeci model), aksine öğrencilerin medyayı okumalarını, yorumlamalarını, çözümlemelerini ve kendi medya mesajlarını üretmelerini amaçlamaktadır. Medya-sanat eğitimi modeli ise medyanın estetik niteliğini değerlendirme, kendini ifade etme ve yaratım sürecinde çeşitli medya teknolojileri kullanmayı öğretmektedir (Kellner ve Share, 2005a, 372).

Williams (2003)'a göre medya okuryazarlığı eğitimi üç farklı yaklaşımı vurgulamaktadır. İlk yaklaşım, öğrencilere medyanın yapısını anlamalarını sağlar. Örneğin gazete, televizyon, internet gibi çeşitli medya formlarını okuma ve yorumlama becerilerini içeren bir eğitim sürecidir. Öğrenciler, medya metinlerinin özel bir yapıya sahip olduğunun farkına varırlar. İkinci yaklaşım, kültürel çalışmalar üzerine medya okuryazarlığını geliştirmeyi içerir. Öğrenciler, popüler kültür ortamında eleştirel düşünme becerileri kazanarak tüketici kimliğinde eleştirel boyut geliştirirler. Üçüncü yaklaşım ise öğrencilere medya formları üzerinde analitik becerileri kullanarak pra-

tik yapmalarına yardımcı olmak ve bu becerileri kendi yaşantılarına transfer etmelerini sağlamaktır.

Okullarda medya okuryazarlığı eğitiminin başarıya ulaşmasında en önemli görev öğretmenlere düşmektedir (Haider ve Dall, 2005, 10). Öğretmenlerin medya okuryazarlığı eğitiminde, medya kuramlarının kapsamlı bilgisine, örneğin gazetecilik, sinemacılık hakkında profesyonel yeterliliğe ihtiyaçları yoktur. Medya okuryazarlığı eğitim sürecinde öğretmenlerin, öncelikle öğrenci merkezli öğrenmeyi düzenleyecek ve uygulanmasını kolaylaştıracak becerilere ihtiyacı vardır. (Thoman ve Jolls, 2003, 32; www.medialit.org, 2003). Halliday ve Blackburn (2003, 4)'ün yaşam boyu öğrenme süreci olarak nitelendirdiği medya okuryazarlığı eğitimi, yapılandırıcılık, proje temelli öğrenme, işbirlikli öğrenme, eleştirel düşünme süreçlerini gerekli kılmaktadır. Öğrencilerin aktif olarak, problem çözerek bilgiyi inşa ettiği yapılandırıcı eğitim yaklaşımında, öğrenciler kompleks problemleri analiz ederek temel öğrenme becerilerini keşfederler. Yapılandırıcılık yaklaşımı, medya okuryazarlığının öğretmen ve öğrenciler için bir öğrenme süreci olduğunu kavramalarını sağlamaktadır. Proje temelli öğrenme ise, bilgi ve becerilerin kazanımında etkili bir yöntemdir. Öğrenciler projenin her aşamasında öğrenme süreçlerinde etkin olarak uygulamaya katılarak deneyim kazanmaktadırlar. Len Masterman'a göre medya eğitimi işbirlikli öğrenmeyi gerektirir. Çünkü grup temellidir. Bireylerarası bir rekabetin ön planda olmadığı, bütün grubun kaynaklara ortak erişebildiği, anlayış ve düşüncelerini paylaşabildiği öğrenme sürecidir (Williem, 2004, 8-11). Medya eğitimi tartışma ortamının olduğu, eleştirel becerilerin uygulandığı, kısacası Sokratik Yöntemi içerdiği zaman daha başarılı olduğu ifade edilebilir (Kenner ve Rivera, 2007).

Halliday ve Blackburn (2003)'a göre eğitim sürecinde etkili bir medya okuryazarlığı eğitimi için öğrenciler, önceki bilgi ve deneyimlerini harekete geçirmeli ve fikirlerini eleştirel bir şekilde değerlendirebilmeleri için cesaretlendirilmelidir. Öğrencilere, konuyu anlatmaktan ziyade nasıl soru sorulacağı öğretilmelidir. Otonomi sadece öğrencilerin düşünme sürecinde kendilerini özgür hissettikleri zaman gelişebileceği için, öğretmenler fikirlerini tartışma sonuna kadar saklamalı ve öğrencileri yönlendirmemelidirler. Tartışmayı daha etkili hale getirmek için öğrencilerden fikirleri hakkında açıklama ve neden istenmelidir. Öğrencilere farklı fikirlere saygı duyma anlayışı kazandırılmalıdır. Öğrencilerden her bir medya formunun ve çeşitli medya ürünlerinin amacını tanımlamaları ve araştırmaları sağlanmalıdır. Öğrencilerin çeşitli bakış açılarının farkına varabilmeleri için drama gibi etkinliklerle farklı yorumları incelemeleri sağlanmalıdır. Küçük grup ya da grup tartışmalarını kullanılmalı ve öğrencilerin birbirlerinden öğrenmeleri söz konusu olduğu için öğrenciler grup çalışmalarına teşvik edilmelidir.

Medya okuryazarlığı konusunda yapılan araştırmalar, sosyal bilimlerde medya okuryazarlığı etkinliklerinin vatandaşlık katılımcılığını ve gençlerin düzenli olarak gazete okumalarını arttırdığını göstermektedir. İnternet kullanımı ve web sitelerinin artması ile öğrenciler maruz kaldıkları bilgi yığının geçerliliğini ve güvenilirliğini sorgular ve yargılar olmuştur (Kubey, 2002, 4). Hobbs'un 9. sınıflara yönelik yaptığı araştırmaya göre, medya okuryazarlığını dil, sanat, sosyal bilimler, sağlık ve diğer

bilim alanlarına entegre ederek alan öğrenciler, bu eğitimi almayan öğrencilere göre medyanın hedef kitlesinin ve ekonomik amaçlarının daha çok farkında olmakta; medya okuryazarlığının sonucu olarak, öğrenciler çağrışım, hatırlama, anlama ve kavrama becerilerine sahip olmaktadır (Hobbs, 1996; Krueger, 1998, 17). Yapılan başka bir çalışmada, medya okuryazarlığı eğitimi alan ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin medya metinlerine karşı eleştirel beceriler geliştirdikleri görülmektedir (Kartal, 2007).

Medya okuryazarlığı programı, medyanın birey ve toplum üzerindeki etkisinin farkında olma, kitlesel iletişim sürecini anlama, medya mesajlarını analiz etme ve tartışma stratejilerini geliştirme, medya içeriklerinin ve mesajlarının farkında olma, medyanın ticari ve eğlence içeriğini anlama konularında öğrencilerin gelişimlerine yardımcı olmaktadır.

Farklı Ülkelerde Medya Okuryazarlığı Eğitimi

Medyanın bazı olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için, medya okuryazarlığı eğitiminin gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Birçok ülkede, okullarda medya eğitimi programı geliştirilmektedir. İngiltere, Kanada, Avustralya, ABD, Yeni Zelanda, Kuzey İrlanda, Rusya, Hong Kong, Japonya, hemen hemen bütün Avrupa'da, Güney Amerika ve Afrika'da medya eğitimi bir yükseliş içindedir. Farklı ülkelerdeki medya eğitimi yaklaşımları şu şekildedir:

İngiltere'de, oldukça uzun bir geçmişi olan medya eğitiminin 1929 yılında çocukları kitlesel medyanın etkilerinden koruma amaçlı olarak başladığı görülmektedir (Barnes ve Diğerleri, 2007, 12). 2000'li yıllarda, medya eğitimi ulusal eğitim programında zorunludur. Medya ve eğitim konusunda master derecesi sağlayan 5 üniversite (Southampton, Reading, Leicester, London Institute of Education, Goldsmith's) ve konu ile ilgili uzmanlaşmış Medya Okulları bulunmaktadır. Medya eğitimi Ulusal Eğitim Programının ana alanı olan İngilizce içine entegre edilmiştir. Her yıl konu ile ilgili çeşitli kaynaklar basılmaktadır. İlkokullarda kısa filmler hakkındaki eğitime uygun olarak hazırlanan "kısa hikayeler" film paketleri, bu kaynaklara örnek olarak gösterilebilir (Merry ve Titley, t.y, 42-46). Ayrıca İngiltere'de British Film Institute'sü, medya eğitimi konusunda öğretmen yetiştirme alanında destek vermekte ve Kültür, Medya ve Spor Bakanlıkları ile birlikte medya okuryazarlığı hakkında analitik ve eleştirel düşünme yaklaşımlarını geliştirecek politik raporlar geliştirmektedirler (Heins ve Cho, 2003, 36).

Kanada'da 1960'ların sonlarına doğru ekran eğitimi (screen education) adı altında ilk defa medya okuryazarlığı eğitimi başlamıştır. 1980 ve 1990'larda ortaokullarda medya okuryazarlığı eğitimi gelişmiş, günümüzde ilköğretim okullarında güçlenen bir medya okuryazarlığı hareketi başlamıştır (Pungente, 2007, 1). Kanada, her yaştan vatandaşına yönelik bir medya programına sahiptir. Medya eğitimi programı dil eğitimi ve sosyal bilimler konularına entegre edilerek sunulmaktadır (Fedorov, t.y, 12). Ayrıca eğitim ve medya kurumları arasında işbirliği kurulmuştur (Combrie ve Diğerleri, 2007, 37). Ontario'da Dünya'nın en gelişmiş zorunlu medya okuryazarlığı programı uygulanmaktadır (Heins ve Cho, 2003, 34).

Almanya'da 1970 ve 1980'li yıllarda medya okuryazarlığı hakkında teorik yayınlar yapılmıştır. 1980 ve 1990'lı yıllarda başlayan medya eğitimi (http://en.wikipedia.org/wiki/Media_literacy) 2000'li yıllarda çeşitli disiplinlere entegre edilerek verilmektedir. Medya eğitimi sanat, coğrafya ve sosyal bilimlere dahil edilmiştir. Bunun yanında National Institute of Film in Science gibi araştırma enstitüleri bulunmaktadır. Bu enstitüler, okullar için kaynak ve öğrenme materyalleri yayınlamaktadırlar (Fedorov, t.y, 11).

Norveç'te 1977 yılından itibaren Norveç ulusal eğitim programında 1-10.sınıflarda medya eğitimi verilmektedir. Medya ile ilgili konular, müzik eğitimi, sosyal bilimler ve el işleri derslerinde öğretilmektedir. Önceleri, öğrencileri medyanın zararlı etkilerinden koruma amacıyla olan medya eğitimi, sonraları öğrencilerin medyayı eleştirel olarak kullanabilmeleri ve medya üretim becerilerini kazanma amacı doğrultusunda değişmiştir. Medya kuruluşları ve okullar arasında işbirliği kurulmuştur. Örneğin Norveç'in en büyük gazetelerinden biri, öğrencilerin gazete üretimini izleyebilecekleri bir merkez kurmuştur (Buckingham ve Domaille, 2001, 55-56).

Avustralya'da 1980'li yıllarda medya okuryazarlığının biçimlendiği görülmektedir (Barnes ve Diğerleri, 2007, 19). Medya eğitimi, İngilizce, Sanat ve Teknoloji gibi derslere entegre edilerek ilköğretim ve lise eğitiminde verilmektedir (Fedorov, t.y, 12). Avustralya eğitim sisteminde medya eğitimi oldukça ilerlemiş durumdadır. Sadece medya eğitimi konusunda eğitilen öğretmenler, medya eğitimi dersi verebilmektedirler. Medya üreticileri ve medya eğitimcileri arasında işbirliği kurulmuştur. Örneğin ATOM (The Australian and New Zealand Teachers of Media), eğitim materyalleri sağlamaktadır (Buckingham ve Domaille, 2001, 33-35).

Kuzey İrlanda'da medya okuryazarlığı çalışmalarının uzun bir geçmişi vardır. İlk defa 1984 yılında medya çalışmaları ile ilgili kurslar Ulster Üniversitesi ve Further Education College'inde başlamıştır. Son on yıldan fazla bir süredir Ulster Üniversitesi ve Queens University Belfast tarafından medya çalışmaları ile ilgili üniversite öğrencilerine ve üniversite mezunu gençlere yönelik kurslar geliştirilmiştir. Bunun yanı sıra ilköğretim seviyesinde medya çalışmaları, İngilizce müfredatına entegre edilmiştir. 2000 yılında kurulan, hükümet ve eğitim birimlerinin temsilcilerinden oluşan Eğitim Politikaları Çalışma Grubu, 2000-2004 yılları arasında Kuzey İrlanda'da yaygın bir medya okuryazarlığı vizyonunun gelişmesini sağlamıştır. Bu grup şu anda formal ve informal bağlamda birçok medya okuryazarlığı pilot projesi uygulamakta, konu ile ilgili öğretmen yetiştirme ve program reformu girişimlerinde bulunmaktadır. İlkokul ve ortaokullarda yapılan pilot projelerde, medya okuryazarlığı uzmanları okullara gidip, var olan teknoloji imkanları ile neler yapılabileceğini uygulamalı olarak göstermektedirler (Kerr, t.y, 6-9).

1990'lı yılların başında üniversiteler tarafından film ve televizyon üzerine 9000'den fazla kurs veren ABD, 1990'ların ortalarında 12 eyalette medya eğitimini eğitim programlarına dahil etmiştir. 2004 yılı itibari ile medya okuryazarlığı müfredat programının bir parçası olarak 50 eyalet tarafından uygulamaya koyulmuştur. Medya eğitimi, bazı eyaletlerde İngilizce ve Sanat Eğitimi ile birlikte verilirken, bazı eyaletlerde Sosyal Bilimler, Tarih, Vatandaşlık Eğitimi, Ekoloji, Sağlık gibi disiplin alanlarına entegre edilerek verilmektedir (Fedorov, t.y, 13).

Finlandiya'da vatandaşlık için önemli becerilerden biri olarak görülen medya metinlerini okuma ve yaratma eğitimini sağlayan medya okuryazarlığı eğitimi, 1994'ten beri 7-16 yaş aralığındaki öğrencilere, iletişim eğitiminin disiplinlerarası konuları içerisinde sunulmaktadır. 1990'lı yıllarda öğretmen eğitimi, medya eğitimi konusunu da kapsamaya başlamıştır (Buckingham ve Domaille, 2001, 44-45).

15. Anniversary Forum (1992)'unda ilk defa medya okuryazarlığı kavramı ile karşılaşan Japonya'da, 2000'li yılların başında eğitimde medya materyallerinin sık kullanılmasına rağmen medya okuryazarlığı programında bir ilerleme görülemedi. Fakat öğretmenler, öğrencilere medyayı eleştirel olarak okumayı öğretmeye başlamışlar, bunun yanında formal olarak üniversitelerde, informal olarak da yaşam boyu öğrenme merkezlerinde medya okuryazarlığı öğretilmeye başlanmıştır. Ritsumeikan University Media Literacy Project ile medya okuryazarlığı programı, İngiltere ve Kanada'daki araştırmalar ile sosyal, politik ve kültürel uygulamaları göz önüne alınarak geliştirilmiştir. Bunun yanında medya eğitimcileri ve medya üreticileri arasında işbirliği kurulmuştur. Medya okuryazarlığı çalışmaları, informal çevrede demokrasi ve yetkilendirme aracı olarak görülmektedir (Buckingham ve Domaille, 2001, 32-33). Medya okuryazarlığının yayılması amacıyla bütün Japonya'da düzenli medya workshopları, yaz seminerleri, yerel hükümetler tarafından düzenlenen çeşitli kurslar yapılmaktadır (Miyazaki, 2007, 4-5). Japonya'da ayrıca yaşlılara yönelik medya okuryazarlığı programı uygulanmaktadır. Japon yaşlılarının 21. yy. teknolojisine uyum sağlamları ve yaşam kalitelerini arttırmaları için medya eğitimi verilmektedir (Kumagai, 2001, 14).

Avusturya'da medya eğitimi, 1994 yılından itibaren 6-19 yaş aralığındaki öğrencilere çeşitli konulara entegre edilmiş biçimde verilmektedir. Medya eğitimi öğrencilere kendi medya metinlerini oluşturabilmeleri için eleştirel beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Eğitim ve medya üreticileri arasında işbirliği projeleri vardır. Öğretmenlerin eğitimi ve yeterlilikleri ile ilgili ve medya eğitiminin disiplinlerarası bir konu olarak nasıl entegre edileceği üzerinde araştırmalar yapılmaktadır. Medya eğitiminin gelişimi için etkili bir öğretmen eğitimi, ön plana çıkmaktadır (Buckingham ve Domaille, 2001, 39).

1995 yılından itibaren medya okuryazarlığı eğitimi, Güney Afrika Ulusal Eğitim Programı'nın dil ve sanat eğitimi standartlarına dahil edilmiştir. 2003 yılında hükümete bağlı olan Film ve Yayın Kurumu, gençlerin kendi hikayelerini üretebilmeleri, medyanın yaratıcı ve yetkin bireyleri olacak şekilde akıllı tüketici olmaları için yetkilendirme hedefinde olan ulusal medya eğitimi girişimini başlatmıştır (Heins ve Cho, 2003, 32).

1990'lı yılların sonunda eğitim reformuna giden Hong Kong'da, 1999'da hükümet tarafından medya eğitim programı geliştirilmiştir. Medya eğitimi, korumacı bir model altında ele alınmış ve vatandaşlık ve ahlak eğitimi üzerinde temellendirilmiştir. Örneğin; öğrencilere haberlere şüpheyle bakmaları ve mesajları eleştirel olarak değerlendirmeleri öğretilmiştir. Medyadan korumacı anlayış, sonradan öğrencilere yetki verme olarak değişmiştir. 2000'li yıllarda medya üreticileri ile medya eğitim materyallerinin üretimi için işbirliği oluşturulmuştur. Hong Kong Program Geliştirme

Enstitüsü, 2001 Ekim'inden itibaren medya eğitiminde öğretmen yetiştirme kursları geliştirmektedir (Buckingham ve Domaille, 2001, 28-29)

İsveç'te medyayı izleme ve analiz etme, medya dilini anlamayı öğrenme, medya üretme (film, video, radyo vb.), medya temelli toplumun üyesi olmak için üretim etkinliklerine katılmak amacı olan medya eğitimi, 2000 sonbaharından itibaren ulusal eğitim programının bir parçası olmuştur (Buckingham ve Domaille, 2001, 62).

Yeni Zelanda'da medya eğitimi hem ayrı bir konu olarak hem de anadil öğrenme programının bir parçası olarak okul müfredat programı kapsamında yer almaktadır. Ayrıca eğitim ve medya kurumları arasında işbirliği kurulmuştur (Combrie ve Diğerleri, 2007, 37). Tüm dünyaya örnek olan araştırma temelli eğitim programını oluşturarak bu konuda liderlik etmektedir (Sanchez, http://www.unm.edu/~abqteachmedia_cus01-04-09.htm).

Belçika'da medya eğitimi, müzik ve dil eğitiminin bir parçası olarak verilmektedir. Medya eğitimi, koruyucu ve yetkilendirici bir model olarak görülmekte ve öğrencilere medyaya karşı eleştirel tutum kazanmaları; medyanın düşünme ve eylemler üzerindeki etkisinin gösterilmesini amaçlamaktadır (Buckingham ve Domaille, 2001, 40).

Türkiye'de Medya Okuryazarlığı Eğitimi

Kitle iletişim araçlarının özgürce faaliyette bulunması önem taşımaktadır. Cumhuriyet Dönemi'nde radyo, televizyon, video, sinema gibi medya formları yaygın ve örgün eğitimde etkili olmuşlardır (Akyüz, 2007, 406). Örneğin TRT (Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu)'nin, 1964 yılında özerkleşmesinden sonra eğitici yayınlarla yer vermesi yasal zorunluluk olmuştur (Geray, 1978, 105). Fakat kitle iletişim araçlarının bireyler üzerinde olumsuz etkileri de söz konusudur. Ayrıca ticari kaygı taşıyan ve özel şahısların elinde olan medya giderek tehlikeli biçimde tekelleşmektedir (Akyüz, 2007, 406). Medyanın, olumlu ve olumsuz etkileri karşısında, medya okuryazarlığı dersinin eğitim sistemine dahil edilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

RTÜK ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın işbirliğinde uygulamaya geçen medya okuryazarlığı dersi, 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında ilk olarak Adana, Ankara, Erzurum, İstanbul ve İzmir'deki beş pilot okulda verilmiştir. Hizmetiçi eğitim alan Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerince okutulan ders, iletişime giriş, kitle iletişimi, medya, televizyon, aile, çocuk ve televizyon, radyo, gazete ve dergi, internet konu başlıklarından oluşmaktadır (www.meb.gov.tr). 2007-2008 eğitim-öğretim yılında, Medya Okuryazarlığı dersi ilköğretim ikinci kademe sınıflarında seçmeli ders olarak verilmeye başlanmıştır.

İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı, 11.09.2006 tarih ve 354 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla kabul edilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 04.06.2007 tarih ve 111 sayılı kararla düzenleme yaptığı "İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi"nde yer alan 15. açıklama maddesi gereğince; "Medya okuryazarlığı dersinin 6, 7 ve 8. sınıfların herhangi birinde sadece bir kez okutulur" denilmektedir (http://iogm.meb.gov.tr/files/2007_ogrt_yili_ilkogretim_kurumlari_ders_lerine_iliskin_hususlar.pdf, 2007, 4).

Medya okuryazarlığı dersini verecek öğretmenlere hizmetiçi eğitim verilmiştir. Konuya ilişkin, hizmetiçi eğitim çalışmalarının geliştirilerek sürdürülmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Ancak, üniversitelerin öğretmen yetiştirme programlarında medya okuryazarlığı eğitimiyle ilgili bir ders bulunmamaktadır. Kıncal (2007)'ın çalışmasında, öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı görülmektedir. Geleceğin öğretmenlerinin, hem birey olarak medya okuryazarı olmaları, hem de öğretmen olarak medya okuryazarlığı bilgi ve becerilerine sahip olmaları için öğretmen yetiştirme programlarında medya okuryazarlığı içeriğinin yer alması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç

Bireylerin medyayla birlikte geçirdikleri sürenin giderek arttığı gözlemlendiği bir ortamda, medya karşısında bağımlı hale gelme, medyanın yönlendirmelerine açık olma ve iletilen her mesajı sorgulamadan kabul etme sorunu çözülmesi gereken bir öncelik olmuştur. Bu süreçte zorunlu olarak medya okuryazarlığı kavramı ve eğitimi öne çıkmaktadır.

Medya okuryazarlığı eğitimi, bireylere medya ve medya mesajlarına karşı farkındalık geliştirmekte ve eleştirel beceriler kazandırmaktadır. Medya okuryazarı bireyler, medya metinlerini sorgusal bir süreçte değerlendirebilmekte ve kendi medya mesajlarını üretebilmektedirler. Medya ile etkileşim sürecinde, bireyler etkin rol oynayarak kendi fikirlerini ifade edebilmekte ve medyadan ilgileri, ihtiyaçları ve tercihleri doğrultusunda yararlanmaktadırlar.

Farklı ülkelerin, yaklaşık 40 yıllık bir geçmişe sahip olan medya okuryazarlığı eğitimi konusunda, farklı yaklaşım tarzlarının olduğu görülmektedir. Medya okuryazarlığı eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim programlarında ya ayrı bir disiplin olarak ya da farklı disiplinler içine entegre edilerek verilmektedir. Eğitim sürecinde korumacı ve yetkilendirici modeller ön plana çıkmakta; 2000'li yılların medya okuryazarlığı anlayışı doğrultusunda ise yetkilendirici model daha etkin olmaktadır.

Eğitim sürecinin başarısında, öğretmenlerin rolü önemlidir. Özellikle, farklı ülkelerin öğretmen yetiştirme programları incelendiğinde, medya okuryazarlığı konusunun program içeriklerine dahil edildiği görülmektedir. Ülkemiz öğretmen yetiştirme programlarında, medya okuryazarlığı içeriğinin yer almadığı dikkati çekmektedir. Medya okuryazarlığı dersini veren ya da verecek olan öğretmenlere, ülkemizde olduğu gibi, diğer ülkelerde de hizmetiçi eğitim verilmektedir. Ayrıca medya ve eğitim kurumları arasında işbirliğinin kurulduğu ve yetişkin eğitimi programlarında medya okuryazarlığı konusunun yer aldığı görülmektedir.

Medya okuryazarlığı eğitimi 2000'li yılların eğitim anlayışına paralel olarak, öğrenciyi merkeze alan yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde, işbirlikli öğrenme, proje tekniği, grup çalışması, grup tartışmaları gibi bireyi etkin kılacak teknikleri işe koşan bir anlayışı uygulama sürecinin merkezine yerleştirmektedir. Ayrıca Sokratik Yöntemi kullanarak, öğrencilere soru sorma becerileri kazandırmaktadır.

Böylece, medya okuryazarlığı, bireylerin kendi düşüncelerini ifade etme becerilerini geliştirmekte, medya mesajlarına karşı eleştirel beceriler kazanmalarını ve sosyal yaşam içerisinde etkin ve katılımcı olmalarını sağlamaktadır.

Kaynakça

- AKYÜZ, Yahya (2007). **Türk Eğitim Tarihi**, PegemA Yayıncılık, 11. Baskı, Ankara.
- ANDERSEN, Neil (2002). "New Media and New Media Literacy", **Thinking Critically About Media: Schools And Families In Partnership Cable in the Classroom**.
- BARNES Cliona, Brian FLANAGAN, Farrel CORCORAN ve Brian O'NEILL (2007). **Critical Media Literacy in Ireland**, The Radharc Trust, Dublin.
- BOORSTIN, D. J. (1987). **The Image: A guide to Pseudo-events in America**. New York: Athanem.
- BUCKINGHAM, David (2006). Media Education "Literacy, learning and Contemporary Culture". Madlen, USA, Polity Pres.
- COMRIE Margie, Franco VACCARINO, Susan FOUNTAINE ve Bronwyn WATSON (2007). "Media Literacy Information in New Zealand: A Comparative Assessment of Current Data in Relation to Adults", New Zealand Broadcasting Standards Authority, http://www.bsa.govt.nz/publications/Media_Literacy_Information_in_New_Zealand.pdf.
- BUCKINGHAM, David ve Kate DOMAILLE (2001). "Youth Media Education Survey 2001" Prepared for UNESCO, Institute of Education, London University, England.
- FEDOROV, Alexander. "Media Education: A Historical Perspective", http://www.nordicom.gu.se/cplpublic/electronic/Media%20Ed%20Hist%20Persp%20Fedorov_Mars07.pdf. Erişim Tarihi: 11.10.2007.
- FEDOROV, Alexander (2003). "Media Education and Media Literacy: Experts' Opinions" **UNESCO: MENTOR. A Media Education Curriculum for Teachers in the Mediterranean. The Thesis of Thessaloniki**, First Version, 1-17.
- FERGUSON, Robert. "Democracy and Media Literacy", www.mediaeducation.net/resourcepdf/hemesDemocracyIntroEN.pdf, Erişim Tarihi: 10.10.2006.
- GALICIAN, Mary-Lou (2004). "Introduction: High Time for "Dis-Illusioning" Ourselves and our Media: Media Literacy in the 21st Century, Part II: Strategies for General Public", **American Behavioral Scientist**, 48, 143.
- GERAY, Cevat (1978). **Halk Eğitimi**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 73, İkinci Baskı.
- HAIDER, Astrid ve Elke DALL (2005). "Guideline for Media Literacy in Education", <http://du.of.ruattach173494.pdf>.
- HALLIDAY, Adele ve Doug BLACKBURN (2003). "Media Literacy for Global Citizenship", World Vision Canada, <http://www.worldvision.ca/home/media/MediaLit.pdf>.
- HEINS, Marjorie ve Christina CHO (2003). "Media Literacy. An Alternative to Censorship" , www.fepproject.org.
- HENDRIX, Mike (1998). "Media Literacy", **The English Journal**, Vol. 87, No. 4, Literary Festival. 9.
- HOBBS, Renee (1996). The On-Television Project Teleconference.
- HOEM, Jon (2004). "Videoblogs as Collective Documentary", blogtalk.net/present/BT2Home_Jon.pdf, Erişim Tarihi: 05.12.2006.

◆ Remzi Y. Kıncal / Osman Yılmaz Kartal

- KARL, Herb (1974). "Media Literacy: The Right to Know", **The English Journal**, Vol. 63, No. 7. (Oct., 1974), 7-9.
- KARTAL, Osman Yılmaz (2007). "Ortaöğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin Televizyon Dizilerindeki Mesajları Algılamalarında Medya Okuryazarlığının Etkisi". Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale.
- KELLNER, Douglas ve Jeff SHARE (2005a). "Toward Critical Media Literacy: Core Concepts, Debates, Organizations, And Policy", **Discourse: Studies in The Cultural Politics of Education**, Vol. 26, No. 3. pp. 369-386.
- KELLNER, Douglas ve Jeff SHARE (2005b). "Media Literacy in the US", **Medien Padagogik**.
- KENNER, Adam ve Sheryl RIVERA (2007). "Media Literacy GOOD NEWS", **Knowledge Quest**, Volume 35, No. 4.
- KERR, Aphra. "Centre for Media Research Media Policy Briefing Paper No. 2", Media Literacy in Northern Ireland, <http://cmr.ulster.ac.uk/pdf/policy/medialiteracy.pdf>. Erişim Tarihi: 10.10.2007.
- KINCAL, Remzi Y. (2007). "Media Literacy as a Means of Perceiving Globalization", **ISA RC 47 "Social Classes and Social Movements" – Globalization, Conflicts and Experiences of Localities**. University of Rome, "la Sapienza", Faculty of Sociology, Rome.
- KRUEGER, Ellen (1998). "Media Literacy Does Work, Trust Me", **The English Journal**, Vol. 87, No. 1, Media Literacy.17-20.
- KUBEY, Robert (2002). "Think. Interpret. Create. How Media Education Promotes Critical Thinking, Democracy, Health, and Aesthetic Appreciation", **Thinking Critically About Media: Schools And Families In Partnership Cable in the Classroom**.
- KUMAGAI, Fumie (2001). "Japanese Education in The Information Age Society", **Annual Review of Kyorin University Department of Foreign Studies**, vol.13: 59-85.
- LEVIN, Douglas ve Diğerleri (2004). "Navigating the Children's Media Landscape: A Parent's and Caregiver's Guide", By American Institutes for Research, Washington, DC.
- MASTERMAN, Len (1994). "Media Education in 1990s Europe: A Teacher's Guide." Strasbourg: Council of Europe.
- MERRY, Peter ve Gavan TITLEY. "Report on Media Literacy and Image Education in Ireland, Netherlands, UK", <http://www.engage.nu/interact/DOWNLOADS-MediaLiteracyReport.pdf>. Erişim Tarihi: 10.10.2007.
- MIYAZAKI, Toshiko (2007). "From Citizens' Eyes: Working With Media Literacy For Thirty Years", **International Meeting Organized by the French Commission for UNESCO**, Centre de Conférences Internationales, Paris.
- MORROW, James (1980). "Media Literacy in the 80s", **The English Journal**, Vol. 69, No. 1. 48-51.
- PEKMAN, Cem (2005). "Avrupa Birliği'nde Medya Okuryazarlığı", **Medya Okuryazarlığı**, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi. İstanbul.
- PUNGENTE, John J. (2007). "The Second Spring: Media Literacy in Canada's Schools", **Jesuit Communication Project**, http://interact.uoregon.edu/medialit/JParticle/second_spring.pdf.
- RILEY, Thomas B. (2003). "The Information Society", **International Tracking Survey Report 03**, Canada.
- SAMUELSON, Robert J. (2003). "Adventure in Agelessness", **Newsweek Article**, 2-9.

- SANCHEZ Gwen. "How the Media Shape Our Sense of Community", http://www.unm.edu~abq-teachmedia_cus01-04-09.htm, Erişim Tarihi: 20.10.2007.
- SCHARRER, Erica (2002). "Making a Case for Media Literacy in The Curriculum: Outcomes and Assessment", **Journal of Adolescent and Adult & Adult Literacy** , 354.
- SINGER Dorothy G.; Jerome L. SINGER (1998). "Developing Critical Viewing Skills and Media Literacy in Children", **Annals of the American Academy of Political and Social Science**, Vol. 557, pp. 164-179.
- THOMAN, Elizabeth ve Tessa JOLLS (2003). "Literacy for the 21st Century An Overview & Orientation Guide To Media Literacy Education", **Center for Media Literacy**.
- THOMAN, Elizabeth. ve Tessa JOLLS (2004). "Media Literacy—A National Priority for a Changing World", **American Behavioral Scientist**, 48-18.
- WILLIAMS, Bronwyn T. (2003). "What They See and is What We Get: Television and Middle School Writers" , **Journal of Adolescent & Adult Literacy** , 2-6.
- WILLEM, Cilia (2004). "Media Literacy in Higher Education: A Model Case Study: The eCLIPse Project at The University of Barcelona, http://www.lmi.ub.es/eclipsewebdisenydocuments-tutor_reportsUB_report.pdf.
- VANDEWATER, Elizabeth A. ve Diğerleri (2007). "Digital Childhood: Electronic Media and Technology Use Among Infants, Toddlers, and Preschoolers", **PEDIATRICS** Vol. 119, e1006-e1015.
- www.ofcom.org.uk/advicemedia_literacymedlitpubbulletinissue7.pdf, "Ofcom Media Literacy Bulletin", (2006), Erişim Tarihi: 14.11.2006.
- www1.medialiteracy.com/downloadparents/corekidsadultspdf.pdf, "Core Concept of Media Literacy", ROGERS, Susan F. (2001), Erişim Tarihi: 05.12.2006.
- www.medialit.org, Erişim Tarihi: 01.03.2007.
- http://iogm.meb.gov.tr/files/2007_ogrt_yili_ilkogretim_kurumlari_derslerine_iliskin_hususlar.pdf, "Yeni Uygulamaya Konulan İlköğretim Kurumları Derslerine Ait Öğretim Programları ve Haftalık Ders Saatleri Çizelgesine İlişkin Hususlar", Erişim Tarihi: 19.09.2007.
- <http://www.meb.gov.tr/haberler/haberayrinti.asp?ID=1077>, Okullarda Medya Okur Yazarlığı Dersi, 23.08.2006.
- <http://www.frankwbaker.com/mediause.htm>. Erişim Tarihi: 12.02.2008.
- <http://www.nokia.com/80/A4136001?newsid=1172517>. Erişim Tarihi: 12.02.2008.
- <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm>. Erişim Tarihi: 12.02.2008.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Newspaper_circulation. Erişim Tarihi: 12.02.2008.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Media_literacy. Erişim Tarihi: 12.02.2008
- <http://www.netgazete.com/ratingtiraj/tiraj.htm>. Erişim Tarihi: 12.02.2008.

MEDIA LITERACY EDUCATION

Remzi Y. KINCAL *

Osman Yılmaz KARTAL **

Abstract

The ability of individuals to be able to understand, interpret the media accurately and as the active participants in media has become an important issue as it has affected the many parts of human life from the 20th century. On this frame the concept of media literacy has been defined and the practices and education of it have been examined along with its different dimensions.

Key Words: Media literacy, critical media literacy, media education

* Prof. Dr.; Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences

** Research Assistant ; Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences